

KIRI-KOOLI

A b i v i h i k

Osa Valitsushoonest Toompeal

Nr. 1.

SEPTEMBER

1953.

S A A T E K S .

Suve lõpul Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides juhatuse, ÜEÜ Koolitoimkond ja "Kiri-Kooli" toimetuse ühisel nõupidamisel otsustati "Kiri-Kooli" tegevust laiendada iga kuus ühe 16-1k. abivihiku väljaandmisega. See muudatus on tingitud praegusel ajal õpperaamatute suurest puudusest, Abivihik tahab pakkuda hädavajalikku õppematerjali Eesti ajaloo ja maateaduse või ühendatult kodumaatundmise alalt, samuti lugemispalasisid vähemalt kahele vanusrühmale ja õigekeelsuse õppimiseks materjali ülesannetena.

Koosolijad olid teadlikud, et sama puuduse all kannatavad ka täienduskoolid. Sellepärast otsustati esimese vihiku trükkimise puhul septembris pidada silmas ka täienduskoolide õpilaste vajadusi.

"Kas tunned maad...?" Vaba Eesti Sõnaveergudel jääb endiselt püsima ja toob õpilastele näpunäiteid ja juhi-seid abivihikus ilmunud palade analüüsimise ja ülesannete lahendamise kohta. Samuti esitab ta lühemaid ülesandeid, käsitab jooksvaid küsimusi ja on isiklikuks sidepidajaks ning kontaktloojaks õpilaste ja "Kiri-Kooli" vahel.

Toimetaja.

EESTI KEEL JA KODUMAA ÄRGU KUSTUGU
KUNAGI SU MEELEST!

Sini - must - valge märgi all

Mu väikesed noored sõbrad! Me pole alati elanud troopikakuumuses või hurrikaanide vintsutuses võõrsil ega kuulunud enda ümber meie kõrvale võõralt kõlavat keelt. Meil oli enestel kaunis kodumaa oma rahu kohisevate metsadega, flöödina sulisevate vete, kargelt sahiseva lume-lauluga ja südamele soojade kodudega.

Kuid ühel karmil sügispäeval pidime jätma kõik selle, et mitte sattuda Puna-Mooloki verisesse haardesse. Ka minul oli ees väga kiire lahkumine oma vanemate ja esivanemate kodu palkseinte ja lapseõlve soojusest. Kui kutsusin oma põgenikuteele kaasa ka vanaisa, kes juba maale lähemale küüru vajunud, siis vastas ta nukralt: "Kui ka mina lahkuksin, kes jääb siis toitma tibusid, Maasikut, Kirjakut ja Punikut ning hobust Vahvat? Ma olen ju varsti muld. Aga seljakoti aitan sulle küll valmis panna."

Kui olin paljude ärevate päevade järel oma põgenemisteekonnal juba kaugel kodumaast, sain mahti haarata oma näppudega ka seljakoti põhja. Ja mis ma leidsin seal! - Mu sõrmed harutasid paberist lahti sini - must - valge lipukese - mu vanaisa laua ilu ja uhkuse. Ja selle kes-kelt oli lahti rullunud paberileht, kuhu oli väriseva käega ja suurte tähtedega kirjutatud: "EESTI KEEL JA KODU - MAA ÄRGU KUSTUGU KUNAGI SU MEELEST!" Ja ma tõotasin pühalikult seda teha.

Mu silme ette tõusis korraga pilt mu kaugest kodumaast ja kodust: tükk sinist taevast, mis peegeldus kodujärve vees, selle kõrval must muld kui samet rukkipoollul, mida isa oli alles äsja kündnud, ja valged kasetüved järvekaldal koplis. Need värvid - sinine-must-valge - on jäädavalt kirjutatud meie kodumaa loodusesse ja meie hinge. Neid ei suuda ükski võim (ka kõige tulipunase) sealt kustutada. Nende värvidega sõdurikuuel ja selle lipu all on meie isad ja vanaisad võidelnud kodumaa eest ja niisutanud oma verega selle pinda.

Jääge teiegi, mu väikesed noored sõbrad, sini-must-valge hingega eestlasteks! Ja teadke alati, kes teie olete! Teiegi olete oma südames tulised eestlased ja julged võitlejad kas koolipingil, spordiväljakul või eraelus oma kodumaa eest sama sini-must-valge märgi all.

Noored, täitke oma vanemate ja eivanemate lootused - mitte kunagi unustada oma emakeelt ja oma kodumaad, mis cotab vabastamist! See rahvas, kellel on nii kaunilt helisev emakeel, niipalju imelisi muinasjutte ja laule (rahvalaule) - sel alal oleme üks kõige rikkamaid rahvaid maailmas - ei tohi kaduda! Teadke, et kes täna on noored, need moodustavad aastate pärast kogu rahva - eesti rahva! Teie ei tohi olla selleks eestlaste põlvaks, kelle osaks on katkestada meie rahva aastatuhandeid kestnud julget ja mehist sammumist ajaloo hämarusest kuni edasi lõpmatusse tulevikku!

Ja vastuseks sellele, kes tahaks meie emakeelt halvustada, vastake julgelt: see on üks kauneimaid, kõlavamaid ja viimasel ajal ka rikkamaid keeli maailmas. Teadke, et meie keele kohta lausub kord keegi Euroopa ühe vaba maa poeg väga hindavalt: "Ilusamaks andeks on selle rahva keel, mis ei oma endasarnast kogu maailmas ja on haarava meloodiaga, omades lõunamaist vokaalsust ning sarnanedes sädeleva kiviga" - Kes küll tahaks teist selle keele unustada? Ei Keegi.

O. Parlo.

Poisu tahab kooli

EMA, MINA TAHAN KOOLI,
Ema, mina tahan kooli,

NAGU JUKU, ENN JA MAI!
nagu Juku, Enn ja Mai!

MÄNGUST ENAM MA EI HOOLI,
Mängust enam ma ei hooli,

SELLEST JUBA VILLAND SAI.
sellest juba villand sai.

ILUS RAAMAT MULLE OSTA,
ilus raamat mulle osta,

SEE, KUS PALJU PILTE SEES.
see, kus palju pilte sees.

TAHAN KOOLIS TARGALT KOSTA,
Tahan koolis targalt kosta,

OLEN AMMU TÄITSA MEES.
olen ammu täitsa mees.

ÕPIN KIRJUTAMA RUTTU —,
Õpin kirjutama ruttu —,

OSTA TINT JA SULEPEA.
osta tint ja sullepea.

SIISKI MA EI TÕSTA NUTTU,
Siiski ma ei tõsta nuttu,

KUIGI MÕNDA VEEL EI TEA.
kuigi mõnda veel ei tea.

(H. Rajamaa - Aabits.)

Mäe Juku

1.

Väike Juku saadeti teise tallu kirja viima. Talle tuletati meelde, et ta sinna minnes teretama peab. Ta oli kuulnud, kuidas võõrad neile tulles ütlevad: „Tere hommikust!“ Oli kuulnud ka, et mõnikord üteldi: „Tere õhtust!“ ja „Tere lõunast!“ Ta küsis emalt salaja, kuidas ta peale „tere“ veel peab ütleva. „Tere lõunast!“ käskis ema ütelda. Juku läks ja kordas: „Tere lõunast, tere lõunast, tere lõunast!“

2.

Nii jõudis ta naabri väravasse, kus koerad joostes vastu tulid. Juku kartis koeri, sest mõne päeva eest kiskusid nad Jõe Liisil kleidi katki. Korraga oli Jukul ununenud, kuidas ta pidi ütleva. Koerad tundsid ta ära ja läksid minema saba hüpates. Juku seisis ja mõtles, kuid tal ei tulnud meelde, kuidas ta ütleva pidi. Astus paar sammu ja seisatas jälle.

3.

Viimaks läks koju tagasi, et uuesti küsida, sest ta tahtis ju tark poiss olla.

Õues tuli isa vastu, kes läks talli hobuseid söötma.

„Minul läks meelest ära“, ütles Juku, „mis ma peale „tere“ veel pidin ütleva“.

„Nüüd on umbes lõuna aeg“, seletas isa, „sell pärast üteldakse siis „tere lõunast“, aga sa oleksid võinud ju ka ainult „tere“ ütelda“.

4.

Nüüd läks Juku uuesti. Seekord ei eksitanud teda koerad enam. Ta ei kartnudki neid. Uksest sisse astudes oli tal veidi hirm ja sõnad kippusid kurku kinni jääma, nii et ta „tere“ järel pidi sülge neelama ja siis alles „lõunast“ sai lausuda.

Naabri peremees kiitis Juku viisakust ja andis talle neli õuna kirjatoomise eest ja teist neli ilusa teretamise eest.

Siis ütles Juku „jumalaga!“ ja lippas pooljoostes õuntega koju.

(H. Rajamaa - Aabits.)

AINO KALLAS
(1878 -)

A. Kallas

Aino Kallas, kes hiljuti pühitses oma 75-aastast sünnipäeva Stockholmis, kuulub meie omapärasemate kirjanike hulka. Sünnilt soomlanna, abielus eesti kultuuritegelase dr. Oskar Kallasega, kellega koos elanud ja reisinud paljudes maades (Soomes, Venes, Eestis, Inglismaal, Prantsusmaal, Hollandis, Ameerika Ühendriikides, jm.), Aino Kallas on jäänud oma hingelaadilt soome-eesti geeniusse teenistusse.

Suur enamus tema teostest saab ainet kauge mineviku salapärasest jõududest. Olgu mainitud "Reigi õpetaja", "Barbara von

Tiesenhausen", Inglismaal ilmunud "Surmav Eros" ja "Valge laev" (ilmunud inglise keeles ka Ühendriikides). paguluses ilmunud "Seitse neitsit" jne.

Ka "Bernhard Riives" kuulub nende teoste hulka, mis käsitleb eestlaste ürgelist vabadusarmastust, kuid mis käesoleval juhul leidis enesele tõelise esindaja Bernhard Laikmaa, kunstnik Ants Laikmaa lähedase sugulase näol.

Läänlased püstitasid suurele eestlasele Haapsalu mererannikule mälestussamba.

A. R.

Bernhard Riives.

Aino Kallas.

Üks Läänemere-maakondade karistussalka kuulunud noor ohvitser jutustas:

„Olime jõudnud kuuekümneme madrusega ühte Eestimaa rannakihelkonda. Kihelkond, kust tulime, oli olnud pahimaid mässu pesapaiku, peaaegu kõik aadlimõisad olid tuhaks tehtud; olime seepärast meiegi tarvitanud omalt poolt kõike võimalikku valjust. Olime, otsekohe ütelda, väsinud verd nägemast, nii madrused kui meie ülempealik, minust juba kõnelemata.

Sellega ei harjunud täielikult iialgi, aja jooksul hakkab see südant närima, või olgu siis, kui sellest joobud.

Ilma mingit lepingut tegemata või koguni isekeskis sellest kõnelemata olime otsustanud seekord lasta armu õiguse eel käia. Seda suurema põhjusega, et kogu kihelkonnas ei olnud rohkem põletatud kui üks ainus mõis, ja seegi tõendatavasti rändava, mujalt tulnud mässuliste salga poolt. Vähemaid seadusevastasusi oli tehtud muidugi küllalt: oli suletud kõrts, oli nõutud tööseisaku ähvardusega moonameestele uusi palgatingimusi, millised lepingud mõisaomanik hingehädas oligi alla kirjutanud, oli peetud mässulisi koosolekuid ja kõnesid jne. Võtsime vangi ja kuulasime üle kümnekonna meest; peasisiülilased, ässitajad ja koosolekute korraldajad olid selle asemel aga kõik teadmata kus.

Ainult selle talumehe, kes oli moonakate saatkonda juhatanud, saime kinni. Ta oli hoiatusist hoolimata püsinud oma kodus, kust madrused ta töid sõjakohtu ette. Tema nimi oli Bernhard Riives.

Pidasime paari aadlimehe ja kihelkonna kirikhärraga karistatava üle nõu, ja kõik soovitasid kerget nuhtlust, mille poole kaldusime meie isegi. Ainult parun, kelle juures moonakate saatkond oli käinud, nõudis Bernhard Riivesele surmanuhtlust, hoiatavaks eeskujuks kogu kihelkonnale. Tal tundus olevat vana vimm selle mehe vastu, kes oli, nagu pärast kuulsin, usaldanud lasta seadusliku kohtu kaudu uuesti mõõta oma talu endise õige piiri, mis läks nüüd üle paruni ristikkeina-niidu. Kui me natuke aega siia-sinna olime arutanud, leppis ta siiski karistuse kahesajaks hoobiks ümbervahetamisega, millest kõrgemat nuhtlust me ei võtnudki selles kihelkonnas tarvitusele.

Lasksime siis Bernhard Riivise sisse tuua. Ta oli suure kasvuga maamees, tema nägu oli rahulik, täishabemega ümbritsetud ja nurgeline. Hallsiniste silmade arukus ja ärganud vaade oli ühel hoobil iseteadlik ning rõhutatud. Kartus oli kaugel tema olemusest, kuid ta ei näinud ootavat ka midagi head. Ta polnud mingil moel jultunud, veel vähem roomav, ta oli sellevastu otsekui maha jätnud need omadused, mis loob pikaaegne orjus. Kogu tema olemuses oli midagi mõjuvat, inimesi alateadlikult valitsevat, tema rasked õlad näisid olevat loodud teisi edasi lükkama. Ta oli nende talupoegade hulgas, kelle lapsed moodustavad harilikult haritud seisuse esimese põlve.

Meie otsus oli, nagu üteldud, valmis, kuid me kuulasime ta siiski moepärast üle.

Kas ta oli ässitanud moonakaid tööseisakule? Oli. Miks ta oli seda teinud? Seepärast, et nende seisukord oli välja-

kannatamatu. Kas ta oli juhatanud moouameeste koosolekut ja kirjutanud uued tingimused? Oli. Kas ta oli käinud moouameestega mõisas? Oli. Miks just tema oli võtnud selle asja enese ajada? Sest just tema, kes oli saanud paar aastat kooliõppust, pidas oma kohuseks teisi aidata, kes seda mitte polnud saanud. Kas ta oli mõisas ütelnud: kui teie nüüd alla ei kirjuta, siis teete seda nädala pärast teissuguse lindiga? Ei, ta polnud tarvitanud mingisuguseid ähvardusi. Kas ta oli vallamajas pühakukuju rebimas? Ei, seda polnud ta teinud.

Ta andis kõik vastused kindlalt ja ühetooniliselt, kuid ühtlasi hoolimatult, lootusetult, otsekui oleks ta aimanud ülekuulamise moepärasust. Tema hallid ja targad silmad ei vaadanud kedagi meist.

Järgnes mõnede tunnistajate ülekuulamine. Kõik ilma erandita tunnistasid Bernhard Riivesest ainult head. Ta oli ise ostnud oma talu päriseks ja tasunud suurema osa võlast, mis oli Tallinuamaal haruldane asi. Ta oli olnud kõiksugustes valla suametites ja alati avaldanud ettevaatust ning arukust. Ainus asi, mis tema vastu meelde tuletati, oli, et ta ijal ei käinud kirikus ega armulaul. Üldse ei tundunud tal olevat ühtegi vihamest.

Minu ülesandeks sai kohtuotsuse ettelugemine. Ta toodi jällegi sisse, ja ta seisis minu ees, lambanahkses kasukas, mis oli eest lahti. Esimest korda tundin, et tema silmad peatusid minu kohal; ja olgugi et mu pilk oli käespeetaval paberil, tundsin siiski kogu aja nende uurivate ja tarkade silmade vaadet. Mäletan mõtelnud, kas peaks ta vene keelest aru saama.

Lugesin siis kohtuotsuse esiti vene keeli, ja et ma kuidagi viisi oskan ka eesti keelt (olen Narvast), siis tõlkisin selle otsekohe eesti keelde.

Kui ma jõudsin sõnadeni „kakssada hoop“, kuulsin teda hambaid kiristavat. Ma vaatasin ta otsa, ta oli kahvatu ja metsiku näoga, otsekui oleks harilik enesevalitsus petnud teda silmapilguks. Kuid ta ei ütelnud sõnagi.

Andsin käsu ta ära viia. Nägin, kui ta ukse vahel pöördus, et tema õlad vabisesid nagu külmatõves.

Vähemad süüdlased nuheldi enne. Ma ei läinud karistuskohale, minu närvid olid mingisuguses laokuses, ja ma ootasin härdalt, et kõik lõpeks peatselt.

Olin jäänud üksi tuppa, kus korraldasin pabereid. Äkki avanes uks, ja Bernhard Riives tormas kahest madrustest kinni-peetavana sisse. Ma ehmusin teda nähes, ja vastu tahtmist haaras mu käsi revolvi järele.

Ta oli hirmus vaadata. Tema müts oli kadunud ja rõivad mitmest kohast katki kärjastatud, just kui oleks ta tulnud rüse-

lusest, üks põsk jooksis verd nagu püssitiku haavast. Kõik mingi talupoja-hariduse loodud kindel enesevalitsus oli kadunud, ta oli astunud nagu mitmed põlved tagasi alla oma hõimu sõjakate instinktide poole. Tema eneseväärtuse- ja ülemuse-tunne oli seevastu endine, niisama tema ebateadlikud juhataja-omadused. Ta tuletas seal seistes meelde paganaaegseid hõimu-pealikuid. Kuid pöörane hullumeelsus, mis oli vaadanud tema silmadest kohtuotsuse lugemisel, oli kadunud, ja selle asemel oli liikumatu, jääks hangunud vaade.

„Mis sa tahad?“ küsisin temalt.

„Ma ei lase ennast peksta,“ vastas ta vagusa ähvardusega.

„Sa oled kohtuotsuse saanud,“ ütlesin ma.

„Olgu, — kuid see ei sünni minule, — mina pole ori, et mind vitsadega peksetaks.“

„Vähe puudu, et sind surma poleks mõistetud, mees,“ ütlesin ma.

Ta võpatas, vaikis ja vaatas mulle otsa.

„Sa võid ülempealiku armu tänada, et pääsed kahesaja hoobiga,“ jätkasin ma. „Võid minna!“

Käskisin sõdureid tast kinni haarata, kuid ta rabeles enese lahti.

„Mis nüüd?“ hüüdsin ma kärsitult.

„Mind ei lööda!“ kordas ta.

„Mees, kaalu oma sõnu!“ käratasin ma talle. „Me võime su maha lasta!“

„Laske siis, kui te muud ei oska,“ ütles ta.

Ma läksin ülempealiku jutule. Inimese elu on kopika vääriline, mõtlesin ma, ja imelik tühjus, vallalikus kihutas minu mõtteid lipuvadavate kujudena laiali... Värgisi püüdsin neid ohjades hoida, sundida neid käima ettemääratud sõjamehelikku teed, mis oli neile ainus õige. Ometi tundsin hetkelist nõrkust... Mis pidime tegema? Olime mõlemad nõutud. Ma usaldasin ette panna, et me annaksime talle täielikult armu, kuid mõistsin isegi, et sel kombel kaotaksime kõik väärtuse rahva silmis. See ei läinud korda, meie ei võinud karistust jätta.

Ülempealik võttis asja rahulikumalt.

„Las ta ise valib vitsade ja surmanuhtluse vahel,“ ütles ta. See pehmendab teda, saad näha.“

Läksin jälle Bernhard Riivese juurde ja teatasin talle ülempealiku otsuse. Ta kuulas mind vaikides.

Katsusin teda heldima saada, maksku mis maksab.

„On sul naine?“ küsisin?

„On,“ vastas ta ükskõikselt, otse nagu ülekuulamiseltgi.

„Aga lapsi?“

„On — viis tükki,“ vastas ta.

„Jumala nimel — mõtle siis nende peale, mees.“

Kartsin tema pärast ja soovisin ühtlasi südamest murda tema kangekaelsust, mille sisemised põhjused polnud mulle täiesti selged. Igatahes oli temus midagi, millele salaja andsin au.

Ta ei vastanud, vaid näis eneses võitlevat.

„Knula nüüd mind,“ ütlesin ma, „võta aru pähe! Sa näed ju, ma tahan sulle kõige paremat. Sina oled tugeva kehaehitusega ja talud nuhtluse kergesti, põed nädalapäevad ja oled jällegi terve.“

„Ma ei pelgagi seda,“ ütles ta.

„Miks siis, vasta ometi!“

„Ma ei või. See on kõik. Loomus ei luba, ei või. Võin surra, kuid ei või lasta end peksta.“

„Teid on ikka löödud,“ ütlesin ma. „Kui te veel orjad olite, löödi teid ikka. Sinu isa on pekstud, sinu vanaisa nüü sama.“

„See on tõsi, meid on ikka löödud,“ möönis ta. „Kuid mind ei lööda enam. Mina olen vabana sündinud.“

Nüüd oli ta jällegi leidnud enese: Tema nurgelisse, suurepiirdelisse palgesse ilmus jälle seesama talupoja-hiriduse tasakaal, mida olin kohe alguses seal tähele pannud.

„Sinu lapsed, mees! Viis last, kes jäävad orbadeks, kui sind maha lastakse.“

„Neil on parem kasvada isata kui orja lastena. Laske mind maha!“

Ta sai oma tahtmise. Ma polnud juures, kui ta maha lasti, ei tahtnud näha tema laipagi, mille tema naine ja vanim poeg ära viisid, ega isegi kuulda jutustust tema viimaseist silmapilkudest.

Aga minu arvamine on: selles talupojas, ses Bernhard Riiveses läks sirgeks seitsmesaja-aastase orjuse selg.“

(Tõlkinud F. Tuglas.)

ÕIGEKIRI.

Reegel: Kui kõrvuti asetseb kaks või enam isesugust kaashäalikut, ei kirjutata ühtki neist kahekordselt (ka mitte kolmekordselt ega enamkordselt. Erandid esitame hiljem).

-HK-

1. Ähkides ja puhkides tossutas rong jaama. 2. Tehke aga kähku! 3. Lahke vanake puhkes naerma. 4. Tehke tööd ja nähke vaeva! 5. Noor hobune kohkus ja hakkas lõhkuma.

(P. Puusepp- Etteütlisti)

-HT-

1. Vanaisa vihtles end saunas puhtaks. 2. Kalle uhtus jões tohtu. 3. See, mis tehti, enam ei kehti. 4. Kohtus anti kelmile rohtu. 5. Puhtus luhtus suure tormiga.

-LG-

1. Ära salga, sa ei pesnud jalga! 2. Puna tõusis palge, mis enne oli valge. 3. Talgud algasid hommikul vara. 4. Rahvas valgus rannale. 5. Julge mees ei kartnud võitlust.

-LM-

1. Julmus ei ole voorus. 2. Naabertalus peetakse pulmi. 3. Tuul keerutab tolmu. 4. Ära kortсутa kulmu! 5. Pilguta silmi!

A. R.

MIKS ME ARMASTAME OMA KODUMAAD?

"Ema, koju, tahan koju!" hüüab kaheaastane laps külas olles.

"Tundke endid nagu kodus!" ütleb lahke perenaine külaliste.

"Teil olles asub kodune tunne südamesse", vastavad viisakad külalised.

Võõral maal ükski olles tunneb inimese piinavat hingevalu - kojujatsust.

Kõik mainitud lood on ühenduses sõnaga "kodu". Milline imevägi peitub siis sõnas "kodu"? Mõnikord püütakse seda selgitada väljendiga: kodu - magus sõna! Aga see ainult kinnitab seda. Inglise ütleb, et kodu - see on minu kindlus.

Kodu all mõistame meie kohta ja paika, kus inimene alatiselt ja püsivalt elab. Oma korteris tunneb ta iga asja, teab kus asub uks ja aken, tal on oma voodi, oma töölaud või muu töökoht. Ta teab, kus asuvad tema raamatud ja muud

asjad. Ta võib siin isegi kinnisilmi või pimedas liikuda, ilma et ta komistaks või kukuks. Ta on siin rahulik ja kindel, tal tekib siin olles ja töötades "kodune" tunne. Ta on siin õnnelik!

*

Oma kodu ümbruses tunneb ta iga puud ja põõsast, iga kivi ja kändu. Juurvilja ja lilleaias teab ta iga taime ajalugu. Liivahunnik, kruusaauk ja lähem lepik oma teedega ja radadega on temale sama kodune kui kodu isamajas. Koolitee iga samm on järele uuritud ja mällu talletatud. Ka siin võiks käia kinnisilmi, ainult ettevaatuse pärast tuleks piiluda läbi ripsmete suure kivi või veeloigu kohale jõudes.

Aeg kaob mänguplatsil ja koolis ning kooliõues. Kodutee on hoopis lähem kooliteest, ta lõpeb just siis, kui tuju on oma tipul ja jätkub pealekauba kuni kaevuni Kusti ja Eedi saatmiseks.

"Nägemiseni! Homme jälle!"

*

Kodu, koduümbrus, kodukoht, kool ja kaasõpilased on muutunud minu lahutamata osadeks, mille eemaldamine teeks valu. Lähemad aastad seovad mind naaberküladega, linnadega, pealinnaga... , ma elan kaasa laadad, lastepeod, laulupeod... , ma elan ühes oma rahvaga ja oma kodumaaga.

Ma olen õnnelik!

*

Rong tegi Berliini peajaamas nõksatuse liikumiseks Pariisi suunas....., näen jooksmas meest, kes hilineb rongile. "Kurrrrat!"

"Ootan teid järgmises jaamas järgmise rongiga," hüütan vaguni lahtisest aknast. Mees vilgutab kätt ja noogutab pead.

"Milline suur rõõm isegi väga rumalast sõnast!" jutustab Eduard Vilde oma Pariisi sõidu loos. Vilde oli hästi kasvatatud ja heade kommetega, aga siiski tundis ta

rõõmu sellest sõnast. Mis oli selle põhjuseks? - Emakeelne sõna võõral maal.

*

Emakeel ongi üks imevägedest, mis on ühendajaks sidemeks olnud meie ja kodu, meie ja kodumaa, meie ja kodurahva vahel. Emakeele kõla on meid juba hällilaulus rõõmustanud, kui me veel midagi ei teadnud üksikutest sõnadest. Emakeele sõnade abil oleme tutvunud kogu ümbritseva maailmaga, emakeele sõnadega oleme väljendanud oma esimesi soove ja mõtteid, emakeeles oleme laulnud oma esimesed laulud, emakeel on olnud selleks tagaseinaks, millel on arenenud meie tunde, tahte ja mõtte maailm, emakeel on olnud see soojendav päike, mille paistel oleme kosunud ja kasvanud.

*

Kõikide eestlaste kodud - kodumaa - on loodud ühisel jõul kõikide eestlaste poolt tuhandete aastate jooksul. Eriti edukalt on Eestit ehitatud ja ehitatud aastatel 1917 - 1940, millal eestlane oli oma maa pärisperemees ja tal oli siis "oma luba oma tuba" ehitada.

Sellega on Eestil olnud oma pikk ajalugu, mis kõiki eestlasi ühendab. Ühiselt läbielatud sündmused seovad inimesi kokku (mõtleme lapsepõlve mängudele), neil on olnud ühine minevik ja seob ka ühise ning parema tuleviku lootus. Kõige suuremaks ühendajaks on olnud rahva rasked ajad vaenlase kallaletungi puhul. Ja neid aegu - sõja-aegu - on antud meie rahvale väga palju. Lahinguväljadel võideldud ajad on liitnud võitlejad verevendadeks, millised sidemed on unustamatud. Neid tõsiasju kipuvad eemalseisjad aga sageli unustama...

*

Rahuaegadel on jälle ühiselt töötatud parema tuleviku loomiseks. On üles ehitatud põllumajandust, tööstust, kaubandust, on ehitatud teid ja laevu, on püstitatud eluhooneid, koolimaju, rahvamaju ja teatreid. On loodud ühist kultuuri ja see on jällegi sidunud inimesi, kes oma ühistöö on üle

elanud muret ja rõõmu. Meenutagem suuri rõõmumomente meie spordi- ja laulupidudel ning muudel üldrahvuslikel üritustel!

*

Kõikidele nendele meie seast, kes oma kodumaal võis kaasa elada algkooliski käimise aja, on need read ainult meeletuletajaks meie nooruse ilusatest aegadest. Paljudele noorematele lastele, kellel kodumaa kaunid mälestused on ähmased või kes sündisid meie põgenike rännakutel, ei ütle need sõnad ilma vanemate kaasabita palju. Nendel lastel puudub absoluutselt mõiste, mille väljendamiseks on meil sõna " kodu ". Ega ometi DP laagrid võinud seda oma vahelduva kirevusega pakkuda?! Paremal juhul võib neil lastel näüd olla ajutine kodu, kodu aseaine. Kodu eeldab kõigepealt lapse vanusele vastavat emakeelt ja emameelt, emakeelset ümbrust, s. o. tuttavaid, sõpru ja sugulasi, lapse mänguseltsilisi, kooli ja koolikaaslasi, emakeelset kirjavara lugemiseks, noorteringe jne.

Eesti kodu pole mõeldav ilma kodu ja kodukohta tundmata, ilma kodumaa ajaloo ja maateaduse tundmiseta, eesti kodu pole mõeldav ilma eesti kultuuri viljelemiseta.

Kõik need puudujäägid tuleb püüda näüd tagantjärele täita niipalju kui võimalik. Hea tahtmise juures pole see võimata. Sellega võimaldame oma lastele nende lapseõlve õnnemaast osasaamist, õnnetoova kodumõiste tekkimist ja võltsimata väljendust:

MA OLEN ÕNNELIK!

Ants Roos.

Väljaandja: Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides.

Toimetaja: mag. Ants Roos.